

Андрій Вікторович Плеханов,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри особистої безпеки
Національної академія Державної прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, м. Хмельницький

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ПРИВЕДЕННЮ В ГОТОВНІСТЬ ДО СТРІЛЬБИ КОРОТКОСВОЛЬНОЇ ЗБРОЇ ЗІ СКОРОЧЕННЯМ ЧАСУ

В статті автор на підставі аналізу сучасних умов використання короткоствольної зброї виводить на перший план підготовки готовність стрільця та зброї до стрільби і пропонує декілька практичних способів зменшення часу на приведення зброї в готовність до стрільби шляхом паралельного виконання дій.

Ключові слова: *короткоствольна зброя, лінія прицілювання, приведення зброї в готовність до стрільби, досилання патрона в патронник.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Досвід застосування стрілецької зброї в зоні проведення АТО, сучасні тенденції розвитку стрілецької зброї, тактики її застосування та вимоги керівних документів Державної прикордонної служби, що вводять в дію нові тактичні прийоми вимагають комплексного підходу до питань застосування зброї.

У зв'язку з визначенням статусу ДПС як правоохоронної структури завдання вогневого контакту поширилися від стрільби на ураження до демонстрації зброї як попереджувального заходу і стрільби з нанесенням мінімально можливої шкоди здоров'ю правопорушників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Питання, пов'язані з методикою навчання використання короткоствольної зброї в умовах короткотривалого вогневого контакту в наукових дослідженнях та публікаціях, на жаль, не розглядалися. Матеріал, викладений в джерелах [1-6], в більшій мірі

відповідає вимогам загальновійськового бою і лише частково може використовуватися на початковому етапі навчання правоохоронця.

Разом з тим, підготовка персоналу Державної прикордонної служби повинна зменшити до мінімуму ризик ураження вогнем чи іншими предметами, які можуть використовуватися злочинцями як зброя, що, в першу чергу, і визначило **наукове завдання** – створення і подальший розвиток комплексного предмету суто практичної спрямованості особиста безпека та застосування сили, який складався б з наступних основних блоків:

1. Стрілецькі навички, що мають постійно розвиватись та удосконалюватись з метою досягнення:

а) готовності зброї та стрільця до стрільби;

б) влучної стрільби;

в) впевненого усунення ймовірних затримок під час стрільби;

г) знання матеріальної частини та тактико-технічних характеристик власної зброї та найбільш поширених зразків зброї іноземного виробництва.

2. Тактика прикордонного наряду, тобто прийоми, які повинні застосовуватися нарядами у ситуаціях «високого ризику» з метою безпечного виконання завдань без ушкодження собі та іншим.

3. Фізична підготовка, яка була б спрямована на: спроможність не дати заволодіти своєю зброєю; фізичний контроль ситуації; підтримання належного фізичного стану.

4. Психологічна готовність, що має забезпечувати основу безпеки та виживання, а саме: усувати негативні, зайві емоції; вивільняти приховані резерви енергії та витривалості; скоротити процес прийняття тактичних рішень; дозволити зменшити стрес в критичних ситуаціях.

У відповідності до попередньо сформульованого завдання **мета статті** полягає в удосконаленні методики навчання прикордонника, як представника правоохоронного органу, приведенню короткоствольної зброї в готовність до стрільби.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пріоритетним блоком є блок «Стрілецькі навички». Актуальність цього напрямку підтверджується дослідженнями аналітиків «Федерального центру підготовки співробітників правоохоронних органів Департаменту внутрішньої безпеки США» за останнє десятиріччя, які стверджують, що середня тривалість перестрілки спочатку і до кінця становить 7 секунд, але фактичний обмін кулями триває лише 2-3 секунди. Причому, у 594 випадках загибелі правоохоронців США відстань вогневого контакту складала: 1,5 метра – 296 чоловік, 1,5-3 метра – 131 чоловік, 3-6 метра – 62 чоловіка, 6-15 метрів – 51 чоловік та на більших відстанях – 54 чоловіка.

Враховуючи, що швидкість реакції людини складає 0,25 м/с (у фахівця – 0,5 м/с), а осмислення агресивного випадку противника складає 0,33 – 0,38 с. у непідготовленого стрільця майже нема шансів виконати поставлене завдання без нараження на смертельну небезпеку.

Таким чином, за означених умов, перший пункт блоку «Стрілецькі навички» «Готовності зброї та стрільця до стрільби» набуває пріоритетного значення.

Раніше неодноразово наголошувалось, що в ситуаціях підвищеного ризику готовність стрільця до відкриття вогню в значній мірі визначається часом на приведення зброї у бойову готовність. Це один з найбільш довгих відрізків часу загального процесу здійснення пострілу. На швидкість підготовки зброї до стрільби та винесення її на ціль не в останню чергу впливають якість та підбір спорядження, енергомічне його розташування з урахуванням фізіологічних особливостей стрільця, з одного боку, та вимог керівних документів, що регламентують розташування озброєння та амуніції, з іншого. Крім того, необхідно враховувати психологічний аспект, а саме наскільки своєчасно стрілець встигне оцінити дії злочинця, як загрозу, усвідомити її відносно себе та прийняти рішення на застосування зброї (осмислення виведення зброї противником на лінію стрільби 0,02 – 0,3 с.).

В цій статті автор пропонує на розгляд два способи витягання і винесення короткоствольної зброї на лінію прицілювання з одночасним приведенням її у готовність до стрільби.

При визначеному в керівних документах варіанті носіння зброї, коли потрібно зняти зброю із запобіжника, бажано добитися зняття із запобіжника відразу за витяганням зброї з кобури – довертанням зап'ястя, коли пістолет знаходиться ще в нижньому проміжному положенні. Під час проходження пістолета знизу-вгору від себе, друга підтримуюча рука одночасно з її прикладенням «збиває» великим або вказівним пальцем запобіжник. При цьому подібний рух не гальмує винесення зброї, не відхиляє положення пістолета з наведення. Важливо тільки, щоб це відбувалося до моменту винесення зброї на прицільну лінію. Синхронності таких дій сприяє нетривале тренування із зброєю.

Недоліки, пов'язані із зняттям запобіжника великим пальцем руки яка тримає пістолет: якщо це робиться до моменту витягання зброї з кобури, то незмінно приводить до часткової втрати часу, якщо ж стрілець робить це після витягання зброї, то, враховуючи незручність «верхнього» розташування запобіжника і анатомічних особливостей кисті, він смикає пістолет, відводячи його вниз фактично вже на лінії прицілювання. Проте зняття із запобіжника великим пальцем руки, яка виймає пістолет у будь-якому випадку необхідно тренувати, вдаючись до цього як до вимушеної міри, коли стріляти доводиться від стегна, оскільки супротивник близько і немає часу, а часто і можливості підносити другу руку до зброї.

У бойовій ситуації при використанні другої руки може бути рекомендований один з двох способів, кожний з яких має свої переваги і недоліки. Загальною в обох випадках і головною відмінністю від способу досилання патрона в патронник, описаного в «Наставлении по стрелковому делу 9-мм ПМ» є те, що всі дії по можливості проводяться не «послідовно», а ніби «паралельно». Досилання патрона в патронник робить не ліва рука рухом

затвору на себе, а права рука, витягуючи пістолет вперед в бойову позицію у напрямку стрільби.

Перший спосіб. Відразу після витягання зброї з кобури зап'ястя з пістолетом «звалюється» в бічну «горизонтальну площину», таким чином, що затвор обернений вліво, у бік руки яка допомагає. Ліва рука прихоплює затвор в районі насічок у вилку з великого і вказівного пальців, стискає їх, права рука, не зупиняючись і не уповільнюючи рух, вкручуючим рухом від осі проекції тіла стрільця, посилає пістолет на прицільну лінію. При цьому права рука тисне на рамку пістолета через рукоятку, а ліва, утримуючи у цей момент затвор, стискає зворотну пружину, за рахунок чого відбувається досилання першого патрона.

Ліва рука тут же зісковзує із затвора на підтримуючу позицію, характерну для дворучного хвату. В цілому рух правої руки на лінію стрільби нагадує удар в карате «дзуки». Тільки з переходом від горизонтальної у вертикальну площину, характерну для природного утримання зброї. Перевага такого способу досилання патрону – швидкість і природність всіх рухів стрільця. Єдиний недолік – пістолет на трохи звалюється в бічну площину, тобто лікоть робочої руки відводиться управо і в цілому порушується раціональна траєкторія винесення пістолета, характерна для носіння зброї в кобурі під робочу руку. Особливо виражене відведення ліктя убік, якщо стрілець досилає патрон в патронник, одночасно повертаючись до супротивника, розташованого з тилу. При напрацьованому русі траєкторія стабілізується за рахунок ефекту закручування руки, подібного руху штопора, коли стрілець достатньо точно центрує зброю від осі проекції свого тіла у напрямку стрільби.

Другий спосіб бойового досилання патрона в патронник враховує вказаний недолік, пов'язаний зі «звалюванням» пістолета в бічну площину. При цьому положення зброї і в цілому траєкторія винесення залишаються в звичній вертикальній позиції, деякі незручності при досиланні патрона виникають в наслідок анатомічних особливостей будови людського тіла і конструкції пістолета. Ліва кисть в цьому випадку накладається зверху на затвор нижнім

ребром долоні до дульного зрізу, злегка стискаючи у верхній частині затвор. Протилежна частина кисті упирається в цілик, пальці частково прихоплюють насічки на затворі, тим самим при просуванні в цілому зброї вперед під зусиллям правої руки, ліва декілька гальмує хід затвора, внаслідок чого, як і у попередньому випадку, стискається пружина і досилається патрон.

Основна перевага цього способу – незмінна траєкторія руху пістолета на всьому своєму протязі, виводячи зброю точно на супротивника. Недоліки пов'язані з тим, що в порівнянні з попереднім способом менш зручно проводити захоплення затвора лівою рукою. Потрібна велика амплітуда руху для захоплення затвора – переводу руки в підтримуючу дворучну позицію. Цьому руху властива деяка травмонебезпечність, при швидкому виробленні цього руху стрілок не раз здере долонь об верхній зріз цілика, вказівний палець «різатиметься» об гостру кромку вікна викидача. Таким чином, разом з вказаною перевагою, до часткового недоліку можна віднести те, що часу на правильне вироблення цього прийому витрачається дещо більше. Також як і у попередньому випадку прихват лівою рукою затвора повинен відбуватися відразу за витяганням пістолета, і закінчуватися до моменту винесення його у верхню бойову позицію. Запізнювання, пов'язане з досиланням патрона у верхній позиції, ніяких переваг стрільцю не дає, навпаки рука перекриває у цей момент погляд і збиває пістолет з прицілу, відводячи його у вертикальній площині. Потрібно визнати, що складно віддати яку-небудь перевагу тому або іншому способу, пов'язаному з досиланням патрона в патронник.

Практика застосування першого та другого способів доводить, що стрільці, які використовують один із цих способів за умови достатньо напрацьованих навичок, не мають скільки б то не було виражених переваг один перед одним.

Недоліки, що найбільш часто зустрічаються, при витяганні пістолета, і досиланні патрона при використанні обох способів наступні:

1. Стрілець не довертає кисть руки у напрямі цілі при витяганні пістолета. Відбувається утикання ствола зброї у напрямок землі і лише

після досилання патрона від низу до верху доводиться зброя на ціль. У «землі» супротивника немає, необхідно прагнути направити ствол зброї відразу ж на ціль, що значно прискорить можливість відкриття вогню.

2. Вже вказаний раніше недолік, коли стрілець, не навчений як слід синхронізувати дії двох рук, запізнюється, досилаючи затвор на прицільній лінії у верхній позиції. До моменту досягнення пістолетом цього положення при правильному виконанні прийому повинен відбуватися постріл. Немає потреби відразу намагатися виконати весь прийом в цілому і з високою швидкістю, це приведе до однієї з перерахованих, або до інших помилок, які закріпляться в свідомості і діях стрільця. Первинний наробіток повинен йти в плавному режимі, звертаючи особливу увагу на правильність і синхронність дій. Добре, якщо є можливість виконувати дії перед великим дзеркалом і під контролем викладача, який би вказував на помилки, що припускаються.

Висновки. Як показує практичний досвід, у прикордонників, до яких в ході занять з вогневої підготовки застосовувалась зазначена методика, середній час на приведення пістолета в готовність скоротився в середньому на 23 % на протязі першого тижня навчання та на 19 % на протязі другого тижня навчання. Таким чином протягом двотижневого курсу час на проведення пістолета в готовність скоротився на 42 % і складає, в середньому по групі, 1,7 с.

Слід зазначити, що раціональний вибір одягу, кобури, ремня, зброї та способу її носіння, а головне постійне тренування в значній мірі вплинуть на швидкість приведення системи «стрілець-зброя» в бойову готовність.

Перспективою подальших розвідок у даному напрямі є розробка, апробація та удосконалення методики навчання приведення в готовність до стрільби зброї, розробленої на базі АК-74 з урахуванням особливостей правоохоронної діяльності.

Список використаної літератури

1. Наставление по стрелковому делу. Основы стрельбы из стрелкового оружия. М. : Воениздат, 1984. с. 3-49.
2. Наставление по стрелковому делу. М. : Воениздат, 1982. с. 536-543, 555-568.
3. Наставление по стрелковому делу. «9-мм пистолет Макарова (ПМ)». М. : Воениздат, 1982. с.3-13, 30-47.
4. Керівництво з експлуатації 9-мм пістолета «Форт-12». Київ, НВО «Форт», 1999 р.
5. Керівництво з експлуатації пристрою для відстрілу гумових зарядів «Форт-12Р». Київ, НВО «Форт», 1999 р.
6. Ларин, А. Стрелковая подготовка сотрудников спецподразделения: Базовый курс. - М. : ФАИР – ПРЕСС, 2000. – 256 с.
7. Саурес, Г. Тактическое преимущество / пер. с англ. К. Ткаченко – М. : ФАИР-ПРЕСС. 2003. – 224 с.
8. Шикин, А. С. «Боевая стрельба из пистолета». Пособие по тактическому использованию пистолета - М.: ООО «НИПКЦ ВОСХЗД-А», 2002. – 448 с.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2015

Плеханов А. В. Методические аспекты обучения приведению в готовность к стрельбе короткоствольного оружия с сокращением времени

В статье автор, на основании анализа современных условий использования короткоствольного оружия, выводит на первый план подготовки готовность стрелка и оружия к стрельбе и предлагает несколько практических способов уменьшения времени на приведение оружия в готовность к стрельбе путем параллельного выполнения действий.

Ключевые слова: короткоствольное оружие, линия прицеливания, приведения оружия в готовность к стрельбе, досылание патрона в патронник.

Plehanov A. V. Methodical aspects of firing readiness training for the short-barreled weapon with time reduction

The author, on the basis of the analysis of modern conditions of the short-barreled weapon use by law enforcement agencies, brings to attention the firing readiness of the shooter and the weapon. Thus, the author considers the block of shooting skills to be of high priority, purposes of which are the following:

- a) readiness of the weapon and the shooter for firing;*
- b) firing accuracy;*
- c) confident elimination of probable delays when firing;*

d) knowledge of the equipment, tactical and technical characteristics of one's own weapon and the most widespread foreign weapons samples.

Considering in article provision a) readiness of the weapon and the shooter for firing, the author suggests to reduce the time for getting the weapon ready by simultaneous performance of several actions, such as extraction of the weapon from a holster, arming, chambering a round, forming of a correct grip of a gun handle, pointing of the weapon at the target.

The author considers two ways of getting ready of the short-barreled weapon, comments on positive and negative sides of each of the ways and reveals the shooters training methodology using specified techniques.

In the end of the article the author brings forward the time reduction statistics for getting the short-barreled weapon ready by the shooters who mastered the techniques offered by the author. Thus, border guards as representatives of a law enforcement agency with a special designation, which is the State Border Guard Service of Ukraine, using offered by the author technique of getting the weapon ready, will be able to effectively counteract criminal intentions.

Keywords: *short-barreled weapon, aiming line, getting the weapon ready for firing, chambering a round, safety lock, hand.*